

Handläggare

Energimarknadsinspektionen

2023-04-05
2022-102475-0013

Komplettering och bemötande, ärende 2022-102475

Den 24 november, 2022 inkom Energimarknadsinspektionen (Ei) med begäran om att Skellefteå Kraft Elnät AB (Skellefteå Kraft) ska komplettera ansökan angående koncession för 170 kV-ledning mellan Högaliden och Robertsfors, Robertsfors och Umeå kommun, Västerbottens län. Detta dokument innehåller de kompletteringar Ei önskar få svar på och som följd av detta Skellefteå Krafts bemötande.

Kompletteringsbegäran

- Ei: Ni behöver inkomma med ett uppdaterat ansökningsbrev. För det första, ledningen omfattar två kommuner, Robertsfors samt Umeå. Det anges i den miljökonsekvensbeskrivning som bifogats ansökan som bilaga. Detta framkommer dock inte av ansökningsbrevet som Ni har skickat in till Energimarknadsinspektionen. För det andra, i samma ansökningsbrev anges att Ni ansöker om ändring av nätkoncession för linje för en 170 kV ledning mellan Högaliden och Robertsfors. I den miljökonsekvensbeskrivning som bifogats ansökan som bilaga anges dock att Ni ansöker om nätkoncession för linje för att kunna bygga en ny ledning. Vänligen klargör i ansökningsbrevet att Ni ämnar ansöka om nätkoncession för linje i själva ansökan och inte om ändring av redan befintlig nätkoncession för linje.**

Skellefteå Kraft:

Ny version av ansökningsbrevet skickas in.

- Ei: Det har i miljökonsekvensbeskrivningen redovisats för de olika ledningsalternativ som har funnits och att slutligen alternativ B5 valdes som dragning för ledningen. Som har framkommit i miljökonsekvensbeskrivningen samt i samrådsredogörelsen har anledningen till att denna sträckning valts bottnat i att Försvarmakten inte kunde acceptera de andra alternativen som fanns. Även om Försvarmaktens intressen i området är en tungt vägande faktor gällande vilken ledningsdragning som ska väljas vill Energimarknadsinspektionen att det förtydligas huruvida det fanns andra skäl som också vägde tungt för att alternativ B5 valdes som ledningsdragning samt att det förklaras tydligare varför de andra ledningsalternativen valdes bort.**

Skellefteå Kraft:

Efter att ha beaktat synpunkter som inkom under avgränsningssamrådet genomfördes under vintern 2020 ett kompletterande samråd för två justerade sträckor på det förordade alternativet, utredningsstråk B, i området vid Åkullsjön. Syfte var att hitta en framkomlig sträcka som innebär att ledningarna etableras utanför bebyggelse och berör färre enskilda fastigheter (avsnitt 3.1.7 i MKB). Under samrådet föreslogs flera ledningsalternativ i området, men det fanns bara ett, som kunde accepteras av Försvarmakten och samtidigt uppfyllde de andra ställda kriterierna.

Alternativ B5 förordades således inte bara för att Försvarmakten inte kunde acceptera andra alternativ, utan även för att ledningen berör färre fastigheter och är beläget längre från bebyggelsen i området runt Åkullsjön.

Andra alternativ t.ex. B3 och B4 avvisades uteslutande på grund av försvarsmaktens intressen. Skellefteå Kraft har därför inte kunnat gå Grans sameby till mötes när det gäller alternativa dragningar i området. Skellefteå Kraft har tolkat miljöbalkens 3 kap §10 att totalförsvaret skall ges företräde, i fall där det ska ske en avvägning mellan oförenliga intressen och därför valt att föreslå dragningen som tillgodoser försvarsmaktens önskemål.

- ✚ **Ei: I miljökonsekvensbedömningen anges att det i dagsläget byggs två vindkraftsparker i området där ledningen ska byggas. Det går att se två av dessa områden i närheten av Högaliden. Därutöver anges som syften till att ledningen byggs dels att bidra till att skapa redundans till ett antal vindkraftsparker omkring Robertsfors, dels att möta ett ökat överföringsbehov av el bland annat på grund av vindkraftsparkerna i området. Det ses därför som betydelsefullt att det anges i miljökonsekvensbeskrivningen vilka vindkraftsparker som det syftas på när detta anges. Namnen på vindkraftsparksföretagen behövs för att kunna remittera dessa. I samrådet har Fred Olsen Renewables inkommit med yttrande, kan det antas att företaget står bakom en utav de två vindkraftsparkerna i området?**

Skellefteå Kraft:

Vindkraftsexploatörer i området är Fred Olsen Renewables och Holmen Energi.

- ✚ **Ei: I miljökonsekvensbeskrivningen anges att denna omfattar en bedömning av de miljöeffekter som kan uppstå på grund av ledning samt att effekterna av den planerade verksamheten ska redovisas. Det saknas dock en konsekvent och heltäckande redogörelse i miljökonsekvensbeskrivningen över de miljöeffekter som kan uppstå på grund av ledningen. I avsnitt 7.2 beskrivs områden med höga naturvärden, nyckelbiotoper och rödlistade arter som berörs av ledningen. Dock anges inte tydligt de effekter som ledningen får på dessa områden, utan det redovisas endast generellt att det kan uppstå effekter på naturmiljön under byggfasen. I avsnitt 7.3 som rör vattenmiljön som berörs av ledningen anges inte heller tydligt de effekter som kan uppstå.**

Skellefteå Kraft:

Naturmiljö

Skellefteå Kraft kompletterar MKB med en artskyddsutredning, där beskrivs ledningens miljöeffekter samt vilka skyddsåtgärder som kommer att vidtas för att minska påverkan på berörda arter.

Vattenmiljö

De vattendrag som kan påverkas vid anläggning och särskilt bör beaktas är främst passagen mellan Lill-Vorrstjärn och Stor-Vorrstjärnen som ingår i Sävarån med tillhörande bäckar och biflöden.

Påverkan på vattendragen är begränsad till:

- Ökat ljusinsläpp vid avverkning runt vattendraget
- Risk för ökad grumling i anläggningskedet.

I byggskedet finns en risk att uppgrumling av vattendragen kan ske om inte de försiktighetsåtgärder som föreslagits under skadeförebyggande åtgärder i kap 7.3.2 vidtas. Vattendraget kan vid avverkning få en ökad instrålning av ljus vilket kan missgynna vissa vattenlevande arter. För att minska påverkan kommer vegetation nära vattendraget i möjligaste mån att sparas.

- ✚ **Ei: I miljökonsekvensbeskrivningen nämns objekt 5 som beskrivits i den andra naturvärdesinventeringen av naturmiljön från 2020. I inventeringen beskrivs objektet ha mycket stor betydelse för naturen, med högt biotopvärde samt högt artvärde innehållandes flera rödlistade arter. Därutöver bedöms objektet ha särskild betydelse för att upprätthålla regional och biologisk mångfald. I miljökonsekvensbeskrivning nämns enbart att objektet har ett högt naturvärde och gällande skadeförebyggande åtgärder anges generella åtgärder som gäller alla naturvärdesobjekt med höga naturvärden som beskrivits i de två naturvärdesinventeringarna för naturmiljö. Därutöver anges att platsspecifika skadeförebyggande åtgärder kommer att genomföras i samråd hos Skogsstyrelsen, som man söker tillstånd hos. Med tanke på det höga naturvärdet objektet har samt den betydelse det har för naturen i området behöver Ni tydligare beskriva hur objektet påverkas av ledningen och de miljöeffekter som uppstår. Därutöver krävs mer specifika skadeförebyggande åtgärder än de som föreligger nu.**

Svar Skellefteå Kraft:

Objekt 5 i Naturvärdesinventeringen (NVI klass 2 högt naturvärde) är en Hällamarkskog av skarp ris-typ. Avverkningen som behöver ske genom området kommer att innebära att mer ljus släpps in i tallskogen samt att vissa äldre tallar går förlorade. Tallskogar är generellt inte en lika känsliga miljö som exempelvis en granskog, vars arter kräver en mer fuktig omgivning. De flesta arterna som är rödlistade i Objekt 5 är arter som bedöms klara eller gynnas av en miljö som har ett större ljusinsläpp, förutsatt att specifika skyddsåtgärder vidtas. Den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) för områdets arter bedöms inte gå förlorad då många arter kan leva kvar i ledningsgatan.

Områdesspecifika åtgärder (NVI-Objekt 5) som föreslås är:

- Befintliga vindfällan lämnas i ledningsgatan för att gynna rödlistade arter beroende av död ved.
- Döende träd, torrakor och lågor lämnas intakta, så långt det är möjligt.
- Vid avverkning av gamla träd avverkas träden med hög stubbe.

Bedömningen om hur enskilda arter påverkas finns i Artskyddsutredningen.

Därutöver kommer samråd att genomföras med Skogsstyrelsen med anledning av nyckelbiotopen.

- ✚ **Ei:** Det har gjorts flera naturvärdesinventeringar i ärendet som tas upp i miljökonsekvensbeskrivningen. Den största av dessa som rör naturmiljö är den naturvärdesinventering som genomfördes 2019. Det anges inte i naturvärdesinventeringen att den utgår från Skellefteå Krafts planerade ledning, utan från Trafikverkets som går parallellt med Skellefteå Krafts och som har en längre sträckning. I miljökonsekvensbeskrivningen anges dock att samma naturvärdesinventering gjordes på uppdrag av Skellefteå Kraft, något som inte framgår i själva inventeringen. Visserligen utreds en stor del av den sträckning som nu är aktuell för Skellefteå Krafts ansökan i naturvärdesinventeringen från 2019, men med tanke på att inventeringen utgick från Trafikverkets sträckningar till stor del behöver det klargöras i högre grad vilka arter som berörs i sträckningen mellan Högaliden och Robertsfors. Det måste framkomma tydligt vilka arter som omfattas av det slutliga alternativet, vilket det inte gör nu.

Svar Skellefteå Kraft:

Skellefteå Kraft kompletterar med en artskyddsutredning som tydliggör vilka arter som berörs av den sökta ledningen.

- ✚ **Ei:** Vänligen komplettera Er ansökan med en artskyddsutredning i vilken det bedöms om och i så fall hur de fridlysta och rödlistade arterna som finns i området längs med ledningen kan komma påverkas och de effekter som uppstår för dessa. Exempelvis har det angetts i miljökonsekvensbeskrivningen att det finns två fridlysta arter i området kring Kronkilen, Nordtagging och Vaddporing, dessa två arter är dock inte fridlysta och vilken paragraf som de skyddas av anges inte. Ni behöver även uppge vilka skyddsåtgärder Ni kommer att vidta för att minska negativ påverkan på arterna. Utveckla varför gynnsam bevarandestatus inte påverkas för relevanta arter i området. o

[REDACTED]. o Av fågelinventeringarna som har genomförts framgår inte tydligt huruvida det finns spillkråka i närheten av där ledningen ska dras. I 2020 års fågelinventering anges att spillkråka inte förekommer. Däremot säger man i fågelinventeringen från året därefter att det finns gamla spår av spillkråka. Här behövs ett förtydligande gällande förekomsten av spillkråka i området. Om det påvisas att det finns spillkråka i området, vilka skyddsåtgärder kommer att vidtas för att minska den negativa påverkan på spillkråka?

Svar Skellefteå Kraft:

[REDACTED]

- ✚ **Ei: I miljökonsekvensbeskrivningen finns en översiktlig studie om fladdermöss i området där ledningen ska dras. I samrådsredogörelsen har Länsstyrelsen Västerbotten angett att det är viktigt att val av stråk får så liten påverkan som möjligt på sammanhängande äldre skogar och sumpskogar. I den översiktliga studien som genomförts framgår det inte varför fladdermössens habitat inte påverkas när det konstateras i miljökonsekvensbeskrivningen att ledningen sträcker sig genom ett antal sumpskogar. Vänligen utveckla detta.**

Svar Skellefteå Kraft:

Skellefteå Kraft kompletterar med en utredning som beskriver påverkan på fladdermöss.

- ✚ **Ei: Det framgår av miljökonsekvensbeskrivningen att ledningsstolpar kan bli utplacerade i de våtmarker som finns längs ledningen. Det är viktigt att Energimarknadsinspektionen får information om vilket material som stolparna kommer att innehålla. Därav måste det redovisas vilket stolpmaterial som ska användas. Därutöver behöver det uppges vilka våtmarker som berörs av eventuell stolputsättning och vilken klassning dessa våtmarker har.**

Svar Skellefteå Kraft: Våtmarker med låga till vissa naturvärden finns spritt längs med den planerade ledningen. I det här skedet av projektet finns inte exakt placering av stolpar på ledningssträckan, det är därför inte möjligt att beskriva vilka våtmarker som kommer att beröras men stolpplaceringen planeras för att undvika våtmarker i möjligaste mån. De träportalstolpar som blir aktuella för nya ledningar kommer att impregneras med kopparsalt och endast i undantagsfall kommer impregnering med kreosot att användas. Det kan ske om det t.ex. uppstår långvarig materialbrist. Om enstaka stolparna behöver användas, som har impregnerats med annat impregneringsmedel än kopparsalt, kommer stolparna att placeras utanför våtmarker. Andra material kan komma att användas så som komposit, metall eller betong. Materialvalet beslutas vid projekteringen och hänsyn tas till miljöpåverkan vid respektive stolpplacering.

- ✚ **Ei: Skellefteå Kraft har i miljökonsekvensbeskrivningen bemött Svaipa Samebys yttrande i ett kompletterande samråd om att det i miljökonsekvensbeskrivningen bör redovisas forskning om**

undvikelseeffekter på renar. Det redovisas forskning om undvikelseeffekter för renar i miljökonsekvensbeskrivningen, men utan att det anges någon källa till forskningen, såsom påståendet att undvikelseeffekter kan förekomma i början. Vänligen ange källor till denna forskning. Kan det föreligga undvikelseeffekter för renar längre fram i tiden?

Svar Skellefteå Kraft:

I MKB har olika effekter på rennäringen beskrivits. Bedömning och effekter på rennäringen har beskrivits utifrån Samebyarnas redogörelse i samrådet och från sakkunniga inom rennärringsfrågor hos konsulter. Beskrivningen hänvisar därmed inte till enskilda studier. Relevant forskning inom området verkar vara begränsad när det gäller långvariga effekter från just byggnation av elnät. Sametinget skriver på sin hemsida ([95819 \(sametinget.se\)](http://95819.sametinget.se)) att merparten av de studier som utförts fokuserar på lokala effekter av störningen, som då visar på en kortvarig påverkan, men att påverkan kan skifta från år till år och mellan olika säsonger beroende på väderlek och andra yttre förutsättningar. Det innebär att regionala studier över flera månader och år är att föredra snarare än lokala kortvariga studier.

I samrådet påpekar båda samebyarna problematiken med oönskad spridning av renar i ledningsgatan. Över tid verkar spridningen av renar via skoterspår i ledningsgatan upplevas som ett större problem än att renarna undviker ledningen, detta är dock bara en tolkning och kan inte knytas till enskilda forskningsstudier.

- ✚ **Ei: Det anges i miljökonsekvensbeskrivningen att Skellefteå Kraft gällande skadeförebyggande åtgärder kommer att ha en fortsatt nära dialog med berörda samebyar gällande störningen som ledningen får på rennäringen. Mer specifikt hur denna dialog kommer att fortsätta anges inte, detta är något som behöver förtydligas. De skadeförebyggande åtgärder som samebyarna har föreslagit i samrådsprocessen behöver bemötas. Vilka åtgärder är respektive är inte möjliga att vidta samt vad är kostnaderna för att vidta dessa?**

Svar Skellefteå Kraft:

Dialog med samebyarna

Grans sameby

Skellefteå Krafts ledning berör till största delen Gran Samebys förvinter- vinter- och vårvinterland som används under perioden oktober till april. Dialogen med samebyn bygger på att Skellefteå Kraft tidigt etablerar en kontakt med samebyn, i det här fallet framförallt Grans sameby och nyttjar den kunskap som samebyn besitter om hur och när renskötseln bedrivs i det specifika området samt renarna brukar bete sig vid störningar. Dialogen mellan Skellefteå Kraft och samebyn är viktig för att de två verksamheterna ska kunna samexistera i området. Hur dialogen i detalj kommer att genomföras styrs utifrån behov och möjlighet till delaktighet hos samebyn. Dialogen är tänkt att vara ett samspel mellan Skellefteå Kraft och samebyn och det är därmed inte lämpligt att Skellefteå Kraft ensam slår fast formerna för dialogen. Kommunikationsvägar och tidplan kommer att dokumenteras. Dialogen säkerställs, då den inkluderas i den miljöåtgärdsplan som alltid upprättas och som entreprenören har att rätta sig till.

Svaipa sameby

Svaipa sameby berörs av Skellefteå Krafts ledning vid anslutningspunkten i Högaliden och då bara i utkanten av deras område (blått område Bilaga D3). Svaipa samebyn kommer inte att beröras av parallellt dragna ledningar inom deras renbetesmark.

Bedömningen är därför att de förslag som Svaipa har, bl.a. när gäller åtgärder för att motverka oönskad spridning av renar i ledningsgatan, inte gäller Skellefteå Krafts ledning utan gäller den västliga sträcka som samråddes vid samma tillfälle av trafikverket (Bilaga D3 i MKB).

Figur 1: Blått område visar Svaipa samebys område. Urklipp ur Bilaga D3 i MKB)

Skadeförebyggande åtgärder

Skellefteå Kraft har i punkten 7.7.3 i miljökonsekvensbeskrivningen redovisat skadeförebyggande åtgärder för att den planerade ledningen ska påverka rennäringen i så begränsad omfattning som möjligt. Som anges i MKB kommer Skellefteå Kraft där så är möjligt anpassa tidpunkten för byggnation för att begränsa störningar från arbetsmaskiner med mera. Planerad ledning har i största möjliga mån förlagts för att minska störningar så mycket som möjligt genom samförläggning av ledningen med befintliga vägar samt med annan infrastruktur och med Trafikverkets planerade kraftledning. Ledningen är också förlagd för att så långt som möjligt undvika att störa området med riksintresse för rennäringen och områden som vid dialog med berörda samebyar har pekats ut som särskilt värdefulla. Därutöver kommer Skellefteå Kraft föra en dialog med berörd sameby innan och under byggfasen i syfte att planera arbetena. Genom en tidig dialog får Skellefteå Kraft information om eventuellt kvarvarande renar i området. Arbetsmetoden bygger på att Skellefteå Kraft tidigt etablerar en kontakt med samebyarna och nyttjar den kunskap som samebyarna besitter om hur och när renskötseln bedrivs i det specifika området och hur renarna brukar bete sig vid störningar. Dialogen mellan Skellefteå Kraft och samebyarna är viktig för att verksamheterna ska kunna samexistera i området. Dessa åtaganden om skadeförebyggande åtgärder innebär att påverkan på rennäringen begränsas och att den ledningssträckning som ger minsta möjliga påverkan på människa och miljö väljs samtidigt som hänsyn också tagits till faktorer som teknisk genomförbarhet och ekonomi.

Samebyarna har under samrådet föreslagit olika åtgärder som ska vidtas för att minska påverkan på rennäringen. Skellefteå Krafts ledning berör som tidigare nämnts endast Grans samebys område. Det kan inledningsvis konstateras att det inte görs någon skillnad mellan byggnationsfas och driftsfas i deras förslag.

De åtgärder som föreslagits av Grans sameby är sammanfattningsvis provisoriska hagar, utfodringshagar, instängsling av kraftledningen. Skellefteå Kraft anser att åtgärderna är kompensationsåtgärder och inte skyddsåtgärder. Det saknas rättslig möjlighet att föreskriva

om kompensationsåtgärder inom ramen för en prövning av nätkoncession för linje (se Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr. M 11101-16). De åtaganden om skadeförebyggande åtgärder som gjorts i MKB:n medför att ledningens effekt under bygg- och driftskede är små till måttliga och konsekvenserna bedöms därmed som måttligt negativa för rennäringsen. Behov av ytterligare skadeförebyggande åtgärder, såsom de som föreslagits av samebyarna, bedöms därför inte föreligga.

Vad gäller skoterkörning i ledningsgatan ser inte Skellefteå Kraft att de har möjligheter att arbeta fram åtgärder för att minska skoterkörning i ledningsgatan. En instängsling av hela ledningsgatan är kostsamt och sett i relation till den begränsade nytta detta medför samt de svårigheter ur säkerhetsynvinkel och men för andra intressen som instängsling innebär. Det bedöms därför inte vara en nödvändig eller rimlig skadeförebyggande åtgärd.

De förslag som lämnats av samebyn på skadeförebyggande åtgärder är generellt utformade och Skellefteå Kraft saknar möjlighet att bedöma omfattningen och kostnaden för åtgärderna. Detta gör att åtgärdernas nytta i relation till deras kostnad inte kan bedömas. Det saknas vidare möjlighet samt behov av att föreskriva om föreslagna åtgärder mot bakgrund av inställningen som redovisats ovan och därför lämnar Skellefteå Kraft ingen kostnadsuppskattning av åtgärderna.

Sammanfattningsvis anser Skellefteå Kraft – av ovan redovisade skäl – att det inte är lämpligt, möjligt eller nödvändigt att föreskriva skadeförebyggande åtgärder utan att de åtaganden som Skellefteå Kraft lämnat är tillräckliga för att tillse att påverkan på rennäringsen blir begränsad.

Skellefteå Kraft vill dock framhålla att Skellefteå Kraft anser att samråd med samebyarna är viktigt och kommer att fortsatt genomföra sådant, i enlighet med åtagandet, och inom ramen för detta kan eventuella åtgärder diskuteras och överenskommas parterna emellan utan att detta inkluderas i beslutet om elnätskoncession för linje.

Med vänlig hälsning

[Redacted signature]

Skellefteå Kraft Elnät AB

[Redacted date], den 2023-03-30